

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תשפ"ה, 2025
מספר השאלון: 22261
נספחים: לשאלה 7 (תצלומים)
לשאלה 12 (מפה)
לשאלה 13 (מפה)

היסטוריה

הוראות

- א. משך הבחינה: שלוש שעות.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.
יש לענות על שאלה אחת מן הפרק הראשון – מלחמת העולם השנייה והשואה – **חובה** – (34x1) – 34 נקודות
יש לבחור בשניים מן הפרקים השני, השלישי והרביעי,
ולענות על שאלה אחת בכל פרק שבחרתם. – (33x2) – 66 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: 1. ספר הלימוד שאושר בנושא **מלחמת העולם השנייה והשואה**,
ספר הלימוד שאושר בנושא **לאומיות וציונות** וספר הלימוד שאושר בנושאים
המאבק על הקמת מדינת ישראל וסוגיות נבחרות בתולדות מדינת ישראל.
בספרים יכולים להיות קטעים מסומנים באמצעות מדגש (מרקד) או עיפרון, אך אין
להוסיף הערות בכתב, וכן תקופות או נושאים מסומנים באמצעות מדבקות (סימניות)
הבולטות מן הספר.
2. עותק מודפס של כותרות יחידות ההוראה "איך יכול אדם".
- שימו לב:** בסעיפים שבהם יש להביא מקור מספר הלימוד, יש לכתוב את שם הספר, את שם ההוצאה לאור
ואת מספר העמוד שבו נמצא המקור.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

שימו לב: בסעיפים שבהם יש להביא מקור מספר הלימוד, יש לכתוב את שם הספר, את שם ההוצאה לאור ואת מספר העמוד שבו נמצא המקור.

פרק ראשון – מלחמת העולם השנייה והשואה (34 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 1–3 (חובה).

1. מדיניות השלטון הנאצי כלפי היהודים בגרמניה וכלפי ארצות הכיבוש

א. לפניכם שני מקורות 1–2, המתארים את אירועי "יום החרם" (1 באפריל 1933).

מקור 1 – מיומנו של יוזף גבלס, שר התעמולה בגרמניה הנאצית, שהיה מיוזמי יום החרם.

1 באפריל 1933

החרם נגד תעמולת הזוועה של היהדות העולמית נכנס לתוקפו בכל רחבי ברלין והרייך. אני עורך סיור ברחובות כדי להתמצא. כל העסקים היהודיים סגורים. אנשי ס"א ניצבים בפני הכניסות. הציבור הוכיח סולידריות [הפגין תמיכה] מלאה בכל מקום. המשמעת היא מופתית. מחזה מרשים! הכל מתבצע בשקט מופתי... אחרי הצהריים צועדים 150,000 פועלים מברלין אל הלוסטגרטן. הם עומדים לצידנו נגד תעמולת הזוועה בחו"ל. אווירת ניצחון שאין לתארה שוררת בכול... העיתונות פועלת במלוא הקצב. החרם הוא ניצחון מוסרי גדול לגרמניה. הוכחנו לעולם כולו שאנו יכולים לסמוך על האומה כולה, וזאת בלי שהדבר יביא להפרעות סדר, ולו גם הקטנות ביותר. הפיהרר שוב קלע אל המטרה. בחצות אנו מחליטים להפסיק את החרם. עתה אנו מצפים לתגובה של העיתונות והתעמולה שבחו"ל.

(י' ארד, י' גוטמן וא' מרגליות [עורכים], השואה בתיעוד – מבחר תעודות, יד ושם, תשל"ח, עמ' 40)

מקור 2 – מתוך הספר "גרמניה הנאצית והיהודים" שיצא בשנת 1997, מאת ההיסטוריון שאול פרידלנדר.

להלכה [בעיקרון] היה החרם עלול לגרום נזק כלכלי חמור לאוכלוסייה היהודית... ואולם למעשה, הפעולה הנאצית נתקלה בקשיים מידיים. התברר שהתושבים אדישים למדי לחרם, ויש מהם שאפילו התעקשו לקנות בחנויות "יהודיות". לפי [העיתון הגרמני] 'פוליקשר גאובכטר'... קונים אחדים ב[עיר] הנובר ביקשו להיכנס בכוח לחנות בבעלות יהודית. במינכן, בעקבות ההודעות החוזרות ונשנות על החרם הקרב, התנהל מסחר ער כל כך בחנויות בבעלות יהודית בימים האחרונים של חודש מרס (הציבור עדיין לא ידע כמה זמן יימשך החרם) עד ש[העיתון] 'פוליקשר גאובכטר' קונן [התלונן] על "תושבים חסרי בינה אלה, הדוחפים בכוח כסף שהרוויחו בזיעת אפם לידיהם של אויבי העם ומוציאי דיבה ערמומיים". ביום החרם בתי עסק יהודיים רבים נשארו סגורים או נסגרו מוקדם. המוני סקרנים חסמו את הרחובות ברבעים המסחריים של מרכז העיר כדי לצפות באירוע בהתרחשותו: הם היו פסיביים [לא פעילים], אבל בשום אופן לא גילו איבה ל"אויבי העם", כפי שציפו מהם מסיתי המפלגה.

(ש' פרידלנדר, גרמניה הנאצית והיהודים – שנות הרדיפות, 1933–1939, עם עובד, 1997, עמ' 37–38)

– הציגו את ההבדל בין שני המקורות (1–2) בתיאור התגובות של אזרחי גרמניה על יום החרם.

הסבירו שתי סיבות להבדל שהצגתם. בתשובתכם התייחסו לשניים ממאפייני המקור האלה:

סוג המקור, יוצר המקור, מועד יצירת/פרסום המקור.

– על פי מה שלמדתם, הסבירו כיצד דימוי היהודי באידאולוגיה הנאצית בא לידי ביטוי בהחלטת המשטר הנאצי לזיום

את יום החרם.

(18 נקודות)

ב. הסבירו כיצד פעל המשטר הנאצי לקידום רעיון "הסדר החדש" באירופה בשנתיים הראשונות של המלחמה. בססו את

תשובתכם על מקור מספר הלימוד ועל שתי דוגמאות נוספות. (16 נקודות)

/המשך בעמוד 3/

2. הגטאות, יחס האוכלוסייה כלפי היהודים

א. לפניכם קטע ממקור מאת רוז'קה קורצ'אק, ובו היא מתארת את גירוש היהודים בעיר וילנה שבליטא מבתיים לגטו, בספטמבר 1941.

אכן עוקרים אנו לגטו... בעיצומו של לילה גירשו [השוטרים] הליטאים את היהודים מבתיים... אין כל היהודים מהלכים יחד. מובלים הם לפי הרחובות, הרבעים. המוני אדם עצומים, אנדרלמוסיה [מהומה] של זקנים וילדים, בעלי מום שיש לסוחבם ותינוקות המובלים בעגלות ילדים. בני אדם נוטשים את בתיים, שבהם ראו אור עולם [נולדו], חיו, סבלו ורוו נחת [נהנו], ויוצאים לדרך סמויה וסתומה. מכל רכושם נשאר להם עתה הצרור הדל הנישא על גבם.

מרבית היהודים המוסרים רהיטים וחפצים בידי פולנים מופרים, שכנים. במיוחד נמסר הרבה לשוערי הבתים, אגב בקשה שישמרו על החפצים בשכר תשלום שיינתן בעין יפה. השוערים, כמובן, נוטלים הכול. "חפציהם יהיו תמיד לרשותכם" - אומרים הם - "אצלנו בטוחים הם". כולם מביעים השתתפות בצער, אך אין מספיקים להצניע [להסתיר] את קוצר רוחם, את רצונם העז להיפטר כבר משכניהם, את רעידת הידיים התאוונית [בתאוה רבה], שעה שהן מושטות לנטילת הרכוש היהודי...

בה בעת משתרכים [הולכים באיטיות] מרחובות אחרים המונים המובלים בליווי שוטרים. לפי הפקודה חייבים הם להזדרז בהליכתם. בני אדם קורסים מיגיעה תחת נטל צרורותיהם. מכות שהונחתו בקת רובה מאלצות אותם להתרומם ולשרך דרכם...

ברחוב זאבאלנה מול סטראשון נעצרים ההמונים. [השוטרים] הליטאים מצווחים בקול "לעמוד!" והכול עומדים.

(ר' קורצ'אק, **להבות באפר**, מורשת [בית עדות על שם מרדכי אנילביץ] וספריית פועלים, הקיבוץ הארצי, 1965, עמ' 18)

– הסבירו כיצד בא לידי ביטוי במקור אחד מדפוסי ההתייחסות של האוכלוסייה המקומית כלפי היהודים בארצות הכיבוש הנאצי.

על פי **מה שלמדתם**, הציגו את המניעים של מי שנקט דפוס התייחסות זה.

– בחרו במקור **מספר הלימוד** המציג דפוס התייחסות אחר של האוכלוסייה המקומית בארצות הכיבוש הנאצי, והסבירו כיצד דפוס זה בא לידי ביטוי במקור שבחרתם.

(17 נקודות)

ב. לפניכם כמה סוגי הנהגה שהיו בגטאות: היודנראט; מדריכי תנועות הנוער; אנשי חינוך ותרבות.

השוו בין היודנראט ובין מדריכי תנועות הנוער אנשי חינוך ותרבות, על פי שני התבחינים (קריטריונים) האלה:

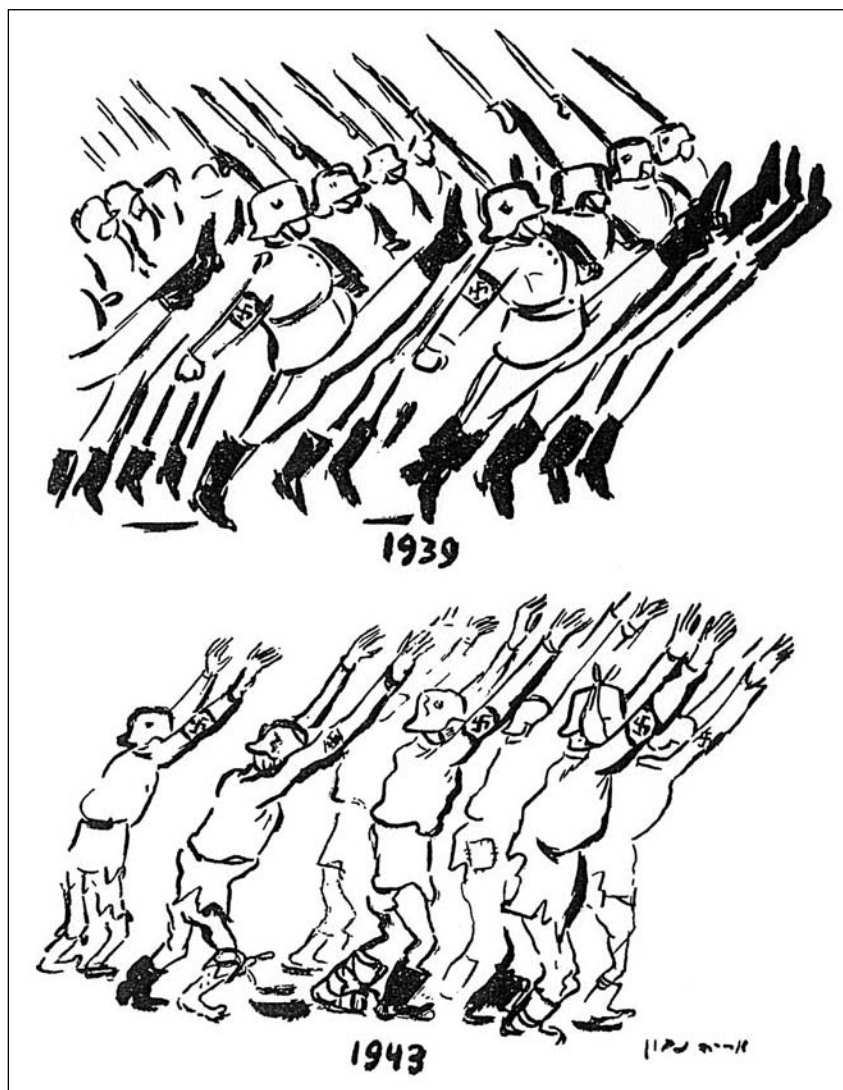
– תחומי פעילות

– קשיים

בכל אחד מן התבחינים הציגו נקודת דמיון אחת ו**הבדל** אחד. (17 נקודות)

3. מלחמת העולם השנייה והמאבק בנאצים

א. לפניכם קריקטורה של הצייר אריה נבון שפורסמה בתאריך 5/8/1943.

(א' נבון, בחזית ובעורף, עם עובד, תש"ה, עמ' 20)

- הסבירו כיצד השינוי שחל במצבה של גרמניה במהלך המלחמה בא לידי ביטוי בקריקטורה.
- על פי מה שלמדתם, הסבירו שניים מן הגורמים שהובילו לשינוי זה.
(17 נקודות)
- ב. - הסבירו מדוע הקריאה למרד נשמעה בגטאות דווקא בשנים 1942–1943. בססו את תשובתכם על מקור מספר הלימוד.
- מדוע לא כל תושבי הגטאות תמכו בהחלטה לצאת למרד? הביאו שתי סיבות.
(17 נקודות)

שימו לב: המשך השאלון בעמוד 6.

שימו לב: יש לבחור בשניים מן הפרקים השני, השלישי והרביעי, ולענות על שאלה אחת בכל פרק שבחרתם.

פרק שני – לאומיות וציונות (33 נקודות)

אם בחרתם בפרק זה, ענו על אחת מן השאלות 4–6.

4. צמיחת הלאומיות

א. לפניכם מקור שפרסמו איטלקים שעזבו את איטליה במהלך כיבושי נפוליאון.

כל האיטלקים קידמו בברכה חמה את הצרפתים בבואם לאיטליה, ולראשונה בחייהם גילו עניין בגורלה ובייעודה של האומה.

אבל מאוחר יותר השתנו פני הדברים: כשהגיע האויב [הצרפתים] קיבלוהו עמי איטליה באדישות והיו אף כאלה שהתקוממו נגד הגייסות הצרפתיים ונגד תומכיהם... מה גרם לתוצאה כה מוזרה?... אחת השגיאות העיקריות שנעשו באיטליה הייתה התעלמות מוחלטת מרוח האומה. באיטליה ארגנו מהפכה צרפתית במקום מהפכה איטלקית. אפילו הפטריוטים האיטלקיים לוקים בחוסר היגיון ועקביות בעניין זה: הם מפיצים את הרעיונות, את המנהגים, את האמצעים, את הגישות ואפילו את ההזיות של המהפכה הצרפתית. הוגים פוליטיים הראו בצורה חותכת שלכל עם יש רוח ייחודית משלו, וכי דרושה לו צורת ממשל ייחודית משלו, ועל אף זאת, לכל הרפובליקות החדשות באיטליה ניתנה החוקה הצרפתית... מפקדי הצבאות הצרפתיים פירקו את נשקם של התושבים האיטלקיים בכל האזורים שבתחום שיפוטם... סיבה נוספת לנמיכות הרוח הלאומית הייתה החלוקה של איטליה להרבה אחוזות פוליטיות קטנות...

אולם עדיין אפשר להציל את איטליה באמצעות תיקון השגיאות האלה. הדבר חשוב לא רק לאיטליה כי אם גם לארצות אחרות: הדרך היחידה לשנות את מאזן הכוחות באירופה... היא לאחד את כל חלקי איטליה לרפובליקה אחת.

(מעובד על פי כ' הרווי, 'הרסטורציה באירופה', בתוך: ג' קולקה [עורך], עידן המהפכות 9, האוניברסיטה הפתוחה, 1982, עמ' 106–107)

– הסבירו כיצד באים לידי ביטוי במקור שניים מן הגורמים לצמיחת התנועות הלאומיות באירופה במאה ה-19.

– הציגו שני גורמים שערכו את המאבקים של התנועות הלאומיות באירופה: גורם אחד על פי המקור, וגורם אחד נוסף.

(17 נקודות)

ב. הציגו גורם אחד שערכ את צמיחת התנועה הציונית, וגורם ייחודי אחד שסייע לצמיחתה. בחרו במקור מספר הלימוד

והסבירו כיצד אחד מן הגורמים שהצגתם בא לידי ביטוי במקור שבחרתם. (16 נקודות)

5. מאפיינים מלכדים, דרכי פעולה של התנועות הלאומיות

א. לפניכם כרטיס ציר (נציג) של פאולינה רוזנבלום שהשתתפה בקונגרס הציוני השני (1898).

(א' אורן, העם היהודי ארץ-ישראל ומדינת ישראל 1880–1939, חלק א', מרכז זלמן שזר וכתר, עמ' 146)

- הסבירו כיצד באים לידי ביטוי בכרטיס הציר שני מאפיינים המלכדים את בני אותו לאום.
- על פי מה שלמדתם, הציגו שני אתגרים (קשיים) שהיו ייחודיים לתנועה הציונית, והסבירו כיצד אחד מהם בא לידי ביטוי בכרטיס הציר.

(17 נקודות)

- ב. הציגו שני דפוסי פעילות המשותפים לתנועה הציונית ולתנועות הלאומיות באירופה בראשית דרכן. בחרו במקור מספר הלימוד והסבירו כיצד הוא מבטא את אחד מדפוסי הפעילות שהצגתם.

(16 נקודות)

6. התנועות הלאומיות – מטרות ופעולות

- א. בחרו בתנועה לאומית שפעלה באחת מן הארצות: יוון, פולין, איטליה, גרמניה. הציגו את המצב המדיני ואת המצב החברתי-כלכלי בארץ שבה פעלה התנועה הלאומית שבחרתם, והסבירו את ההשפעה של מצב זה על מטרות התנועה ועל אחת מפעולותיה. (17 נקודות)
- ב. לפניכם מקור מאת ליאו מוצקין, פעיל ציוני ואחד מיוזמי הקונגרס הציוני.

אולי תקדים תחייה גופנית לתחייה רוחנית, אם חלק הגון של העם היהודי יחיה בתנאי חיים נורמליים. על השאלה אם ניכרת כבר היום תחייה גופנית מסוימת בתוך האיכרים היהודים בארץ, עליי לתת תשובה חיובית... ניכרת זריזות רבה בתרגילי גוף, למשל ברכיבה, בירייה, מה שאין למצוא לחלוטין אצל יהודי הגולה.

(א' ביין [עורך], ספר מוצקין, ההנהלה הציונית והנהלת הקונגרס היהודי העולמי, תרצ"ט, עמ' 45–46)

- הסבירו כיצד באה לידי ביטוי במקור אחד מן המטרות של התנועה הציונית.
- על פי מה שלמדתם, הציגו שתי פעולות שנקטו העולים בארץ-ישראל בשנים 1881–1914 כדי לקדם מטרה זו.

(16 נקודות)

פרק שלישי – המאבק על הקמת מדינת ישראל (33 נקודות)

אם בחרתם בפרק זה, ענו על אחת מן השאלות 7–9.

7. המאבק במדיניות בריטניה בארץ-ישראל (1945–1947)

- א. בנספח לשאלה זו מוצגים שני תצלומים (1–2) של ההעפלה לארץ-ישראל בשנים 1946–1947. הסבירו כיצד מטרות ההעפלה בתקופה זו באות לידי ביטוי בכל אחד מן התצלומים. (15 נקודות)
- ב. – הציגו את המטרות של המאבק הצבאי בתקופה זו. בחרו במקור מספר הלימוד והסבירו כיצד הוא מבטא קידום של אחת מן המטרות שהצגתם.
- הציגו את המטרות של המאבק בתחום ההתיישבות בתקופה זו. בחרו במקור מספר הלימוד והסבירו כיצד הוא מבטא קידום של אחת מן המטרות שהצגתם. (18 נקודות)

8. העברת שאלת ארץ-ישראל לאו"ם, תוכנית החלוקה

- א. לפניכם מקור מנאום שנשא שר המושבות הבריטי קריץ-ג'ונס לוועדה שעסקה בשאלת פלשתינה-ארץ-ישראל ב־16 באוקטובר 1947.

על אף הטרור המשיך המנהל הבריטי בארץ-ישראל לפעול בתנאים קשים ביותר. בתנאים אלה עבדו ומוסיפים לעבוד פקידי המנהל. העלייה היהודית, על אף הספר הלבן, נמשכת ונמשכת. אך אין שיתוף פעולה בין הערבים ליהודים. משום כך הגיעו הדברים עד כדי כך, שלא ראינו כל דרך להמשיך... ארץ-ישראל עלתה לנו במחיר יקר. היא עלתה לנו בחייהם של מאות מבחורינו. ייתכן כי אלה המבקרים אותנו ימצאו דרכים טובות יותר להגשמת הפתרון... עדיין אנו מקווים כי לנוכח כוונתנו לצאת מן הארץ - יבינו שני הצדדים, היהודים והערבים, את המצב כפי שהוא במציאות, ואת מלוא היקפן של התוצאות האומללות העוללות לבוא עליהם ועל ארצם בגלל כישלונם במציאת הסכם על עתידה של ארץ-ישראל... גורם מסוכן אחד במצב הקיים הוא העלייה הבלתי חוקית לארץ-ישראל וסיוע לה תוך כדי עצימת עיניים מצד כמה מדינות המספקות אוניות, נשק וכסף לשם הכשלת שלטון המנדט במילוי תפקידו הקשה בשמירה על החוק והסדר בארץ-ישראל - דבר המעורר התרגשות רבה בעולם הערבי ומביא בעקבותיו השפעות בלתי אחראיות שקשה להשתלט עליהן... בריטניה, מכל מקום, אינה יכולה לשאת בעול [בנטל] שהוא כבד מדי לכל שלטון מנדטורי, ובייחוד כשהאחריות המוטלת עליו נעשית קשה עוד יותר בעקבות החופש הניתן לנתיני מדינות אחרות להשתמש בכל האמצעים שבידם כדי להכשילה במאמציה... בנוגע להצעות הפתרון - עוד תהיה למשלחת הבריטית הזדמנות להביע את השקפותיה. אנו רוצים, בהווה ובעתיד, לחיות בשיתוף פעולה ובידידות עם הערבים ועם היהודים. מטרתנו היחידה היא לשים קץ למצב הטרגי בארץ-ישראל.

(מעובד על פי: ר' גביון [עורכת], שישים שנה להחלטת כ"ט בנובמבר 1947, הוצאת מרכז מציל"ה, תשס"ט, עמ' 292–295)

- הסבירו כיצד באים לידי ביטוי במקור שלושה מן השיקולים שהניעו את ממשלת בריטניה להעביר את שאלת ארץ-ישראל לאו"ם.
- על פי מה שלמדתם, הסבירו את ההשפעה של אחד מן השיקולים האלה על ההחלטה של בריטניה להימנע בהצבעה על תוכנית החלוקה בעצרת האום בכ"ט בנובמבר 1947. (17 נקודות)

(שימו לב: המשך השאלה בעמוד הבא.)

- ב. – הסבירו מדוע הנהגת התנועה הציונית תמכה בתוכנית החלוקה, ומדוע "הוועד הערבי העליון" (ההנהגה של הערבים בארץ-ישראל) התנגד לה.
- בחרו במקור **מספר הלימוד**, והסבירו כיצד התגובה של היהודים **או** של הערבים בארץ-ישראל על תוכנית החלוקה באה לידי ביטוי במקור שבחרתם.
- (16 נקודות)

9. מלחמת העצמאות

- א. – מדוע התנהל במנהלת העם דיון בעניין **מועד** ההכרזה על הקמת מדינת ישראל? הביאו שלוש סיבות.
- בחרו במקור **מספר הלימוד**, והסבירו כיצד הוא מבסס את אחד הטיעונים שעלו בדיון זה.
- (17 נקודות)
- ב. בכל אחד משני השלבים של מלחמת העצמאות עבר הצד היהודי מדרך פעולה של מגננה לפעולות של יוזמה והתקפה. הסבירו טענה זאת, ונמקו אותה באמצעות שתי עובדות היסטוריות לכל שלב במלחמה (סך הכול – ארבע עובדות).
- (16 נקודות)

פרק רביעי – סוגיות נבחרות בתולדות מדינת ישראל (33 נקודות)

אם בחרתם בפרק זה, ענו על אחת מן השאלות 10–13.

10. תהליך הדה־קולוניזציה, גורל היהודים בארצות האסלאם

א. לפניכם מקור שכתב בשנת 1948 קוואסי אווסו, פעיל פוליטי יליד גאנה שבאפריקה.

האם לא נילחם בעד חירותנו? האם איננו נתינים בריטיים? מדוע יכולו אותנו על ידי ניצול וכפייה? מדוע לא נהיה עצמאיים?
ילדים מבכים וכואבים את אבותיהם שנלקחו.
תלמידים מתלוננים ודורשים עצמאות.
בפעם הראשונה בהיסטוריה של המושבה, מכללות מושבתות מסיבות פוליטיות.
איכרים זועמים על הגבלת התפוקה החקלאית ועל ניצולם בידי שלטונות המושבה [גאנה].
בעלי מקצועות חופשיים נפגעים, והממשלה מאיימת עליהם.
איזה זמן מר! אישקט נפוץ בכל מקום... איפה הצדק?
שפיכות דמים! ניצול! כפייה!... הבה לנו צדק נוצרי...

(נ' חזן, [עורכת], צמיחת המדינות החדשות באפריקה, יחידה 5, חלק ב, האוניברסיטה הפתוחה, 1980, עמ' 43)

הסבירו כיצד תהליך הדה־קולוניזציה בא לידי ביטוי במקור. בססו את תשובתכם על שתי דוגמאות מן המקור. (17 נקודות)

- ב. – הציגו את ההשפעה של מלחמת העצמאות בישראל על היחסים בין יהודים ובין מוסלמים בארצות האסלאם.
בחרו מקור מספר הלימוד, והסבירו כיצד השפעה זו באה לידי ביטוי במקור שבחרתם.
– על פי מה שלמדתם, הציגו גורם נוסף שהשפיע על היחסים בין יהודים ובין מוסלמים באחת מארצות האסלאם. (16 נקודות)

11. עלייה וקליטה בשנות החמישים והשישים של המאה ה־20

א. לפניכם מקור מספר שכתבה גולדה מאיר שהייתה שרה בממשלה בתקופת "העלייה הגדולה".

ב־1947, ימים אחדים אחרי שהחליט האו"ם על החלוקה, היו מהומות בעדן [מושב חסות בריטית בגבול תימן] וגם מצב היהודים בתימן הורע. אלפים מיהודי תימן ששמעו כי סוף סוף קמה מדינת ישראל, נטלו בייאושם ובאימתם את גורלם בידיהם לבסוף וברחו... הם הלכו בקבוצות של שלוש או ארבעים איש, סבלו התנפלויות של שודדים ערבים. אכלו רק פיתה, דבש ותמרים ככל שיכלו לשאת, ושילמו כופר מופרז לנסיכויות המדבריות השונות שבהן עברו - בעד כל אדם, עולל [תינוק] וספר תנ"ך. רובם הגיעו למחנות שאורגנו בשבילים בידי הג'וינט [ארגון סיוע יהודי] ובהם פעלו רופאים ועובדים סוציאליים מישראל; שם החליפו כוח, התפללו וקראו בספרי התנ"ך שלהם... בכל יום ויום הוטסו לישראל 500 או 600 יהודים תימנים... רכבת אווירית זו נמשכה כל שנת 1949, ועד שהסתיימה הביאה לישראל 48,000 יהודים תימנים.
לפעמים הייתי נוסעת ללוד ומסתכלת במטוסים מעדן בנחיתתם, משתוממת על כוח הסבל והאמונה של נוסעיהם התשושים. "ראית כבר פעם אווירון?" שאלתי קשיש אחד מגודל זקן. "לא", השיב. "אבל אתה לא פחדת לטוס?" הוספתי לשאול. "לא", חזר ואמר, בתוקף רב. "הכול כתוב בתנ"ך. בישיעה. 'ואשא אתכם על כנפי נשרים.'"
(מעובד על פי: ג' מאיר, חיי, ספריית מעריב, 1975, עמ' 190–191)

- הסבירו מהו דפוס העלייה שבא לידי ביטוי במקור. בססו את תשובתכם על שתי עובדות מן המקור.
– הציגו את המאפיינים של דפוס עלייה אחר שנקטה מדינת ישראל בתקופה זו. (17 נקודות)

(שימו לב: המשך השאלה בעמוד הבא.)

ב. לפניכם שתיים מדרכי הפעולה שנקטה מדינת ישראל בקליטת העלייה הגדולה:

– מדיניות "כור ההיתוך" (מיזוג גלויות)

– הקמת המעברות

הסבירו איזו בעיה ניסתה המדינה לפתור באמצעות כל אחת מדרכי פעולה אלה, ומהו הקושי שנוצר בעקבות זאת.

(16 נקודות)

12. מלחמת ששת הימים (1967)

א. בנספח לשאלה זו מוצגת מפה המתארת את המהלכים הצבאיים של ישראל במלחמת ששת הימים.

– על פי **מה שלמדתם**, הציגו את הנסיבות לפרוץ המלחמה.

– הציגו את מהלכי המלחמה שמתוארים **במפה**, והסבירו כיצד שתיים מן הנסיבות שהצגתם אפשרו את

מהלכי המלחמה האלה.

(17 נקודות)

ב. הציגו את ההשפעה של מלחמת ששת הימים על מדינת ישראל בתחום המדיני-ביטחוני ובתחום החברתי-פוליטי.

בחרו במקור **מספר הלימוד**, והסבירו כיצד ההשפעה של המלחמה באחד מן התחומים האלה באה לידי ביטוי

במקור שבחרתם. (16 נקודות)

13. מלחמת יום הכיפורים (1973)

א. בנספח לשאלה זו מוצגת מפה המתארת את המהלכים הצבאיים של סוריה ומצרים בימים הראשונים של

מלחמת יום הכיפורים.

– על פי **מה שלמדתם**, הציגו את הנסיבות לפרוץ המלחמה.

– הציגו את מהלכי המלחמה שמתוארים **במפה**, והסבירו כיצד שתיים מן הנסיבות שהצגתם אפשרו את

מהלכי המלחמה האלה.

(17 נקודות)

ב. הציגו את ההשפעה של מלחמת יום הכיפורים על מדינת ישראל בתחום המדיני-ביטחוני ובתחום החברתי-פוליטי.

בחרו במקור **מספר הלימוד**, והסבירו כיצד ההשפעה של המלחמה באחד מן התחומים האלה באה לידי ביטוי

במקור שבחרתם. (16 נקודות)

בהצלחה!

נספח לשאלה 7 – תצלומים

תצלום 1 – אוניית המעפילים יאשיהו ווג'ווד, 1 ביולי 1946

הכתובת על השלט: "שרדנו את היטלר, מוות אינו זר לנו, דבר לא ימנע מאיתנו להגיע לארץ מולדתנו, הקדם על ידיכם אם תירו על אונייה בלתי חמושה זו".

(מקור: מוזאון המלחמה האימפריאלי, צלם: ר"ו גרגורי, מספר פריט E31953)

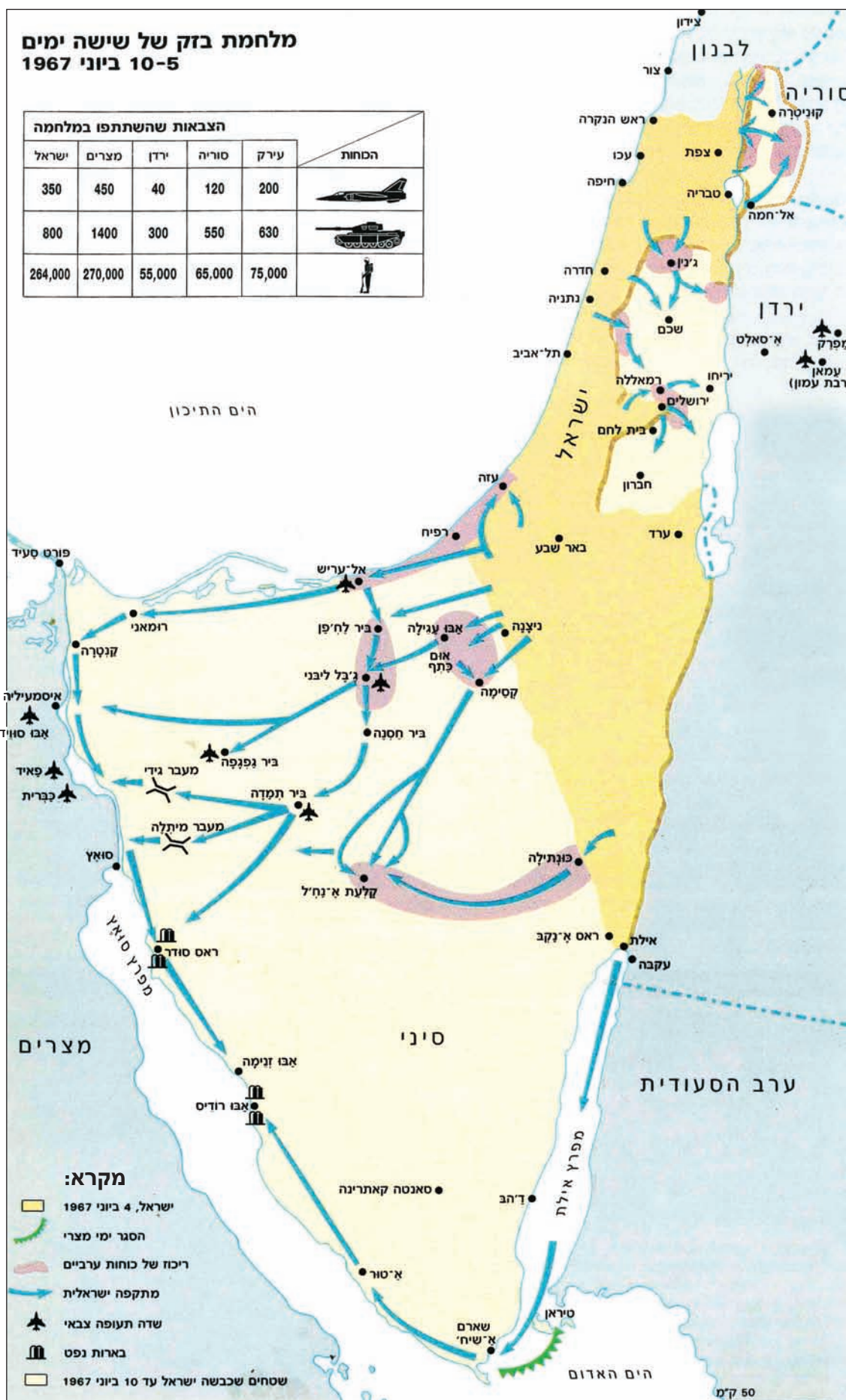
(Photo by R. W. Gregory, Imperial War Museums, E31953)

תצלום 2 – הורדת פצוע מאוניית המעפילים אקסודוס, יולי 1947

(מקור: אוסף התצלומים הלאומי, D8-035. צילום: הנס פין)

נספח לשאלה 12 – מפה

נספח לשאלה 13 – מפה

(מעובד על פי: א' בר נביא [עורך], האטלס ההיסטורי תולדות עם ישראל מימי האבות עד ימינו, משכל, 1992, עמ' 265)